

MARKKU HEIKKILÄ

ELÄMÄÄ MEREN

ÄÄRELLÄ KOTKASSA

JA KOIVISTOLLA

Markku Heikkilän sukuhistoriaa ja
muistelmia Kotkasta ja Vantaalta

Elämää meren
äärellä Kotkassa ja
Koivistolla

© 2024 Markku Heikkilä

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-1013-5

Elämää meren äärellä Kotkassa ja Koivistolla

Markku Heikkilän
sukuhistoriaa ja muistelmia
Kotkasta ja Vantaalta

Alkusanat

Olen asunut koko lapsuuteni Kotkansaarella. Kotkan kulttuuri-historia on pitkä ja vaikuttava kaupungin historia, ja sen asuk-kaiden elämä on perustunut aina mereen ja sen tuomaan toi-meentuloon. Näissä muistelmissa tutustummekin myös Kotkansaaren kulttuuriin ja sen historiaan.

Kotkan historiaan on hyvä tutustua Katariinanpuiston kautta. Kau-pungin edustalla käytiin 1790-luvulla Venäjän ja Ruotsin välillä kuului-sa Ruotsinsalmen meritaistelu, jota suomalaiset katsoivat ihmeissään sivusta. Rannassa on vieläkin vanha Ruotsinsalmen merilinnoitus, jon-ka rauniota kutsutaan nimellä Kaupungin keskuslinnoitus Fort Katarii-na ja johon Kotka on perustettu 1879. Kotkan edustalta löytyy muitakin linnoituksia, jotka liittyvät Ruotsin ja Venäjän valta-aikaan.

Puistosta löytyy myös kaikki Suomenlahden merimajakat pienoiskoos-sa sekä paljon muuta kaupungin historiaan liittyvää. Vielä tänäkin päi-vänä Kotkassa elää vahva kunnioitus vanhoja purjealuksia kohtaan. Use-ammatt maailman suurimmat purjealukset käyvät kesäisin Kotkan sata-massa säännöllisesti kunnioittamalla vanhoja perinteitä.

Nelimastopurjelaiva-s/v Sedov on lähdössä merelle

Kotkan Kantasatamasta 2007.

Kuva Johanna Aartomaa, Museovirasto, Suomen merimuseon kuvakokoelma.

Luku 1

Eeva Stiinan ja Orvo-pojan tarina

Tässä kirjan ensimmäisessä osassa on tarkoitus kertoa isoäitini Eeva Stiina Torkkelin ja hänen lastensa elämästä Koivistolla ja Kotkassa.

Meidän Heikkilän ja Torkkelin suvun vaiheet alkoivat Kotkassa, kun Karjalan evakot saapuivat Kotkaan 1940. Isäni äiti Eeva Stiina Torkkeli oli syntynyt 1891 Lavansaaressa. Aikaisemmin oli Anton Elisson Heikkilän perheeseen syntynyt jo kaksi lasta, Eemil ja Ida. Myöhemmin syntyivät Maria, Elviira ja Tuomas.

Pian Eeva Stiinan syntymän jälkeen Anton ja Valpuri Heikkilän perhe muutti vuonna 1900 Lavansaaresta Koivistolle Tiurinsaarelle. Tiurinsaarella sijaittivat Koiviston kylät Vanhakylä, Partialankylä ja Tiurinsaari eli Joutsimiehen kylä, joista Tiurinsaari on kaikkein pohjoisin.

Eeva Stiina tapasi Tiurinsaarella myös tulevan miehensä Aukusti Kaaprielinpoika Torkkelin noin 1910, ja he menivätkin naimisiin varsin pian. Aukusti oli liikemies, joka osti ja myi maata. Perheeseen syntyi sitten kaikkiaan kuusi lasta. Ensimmäisenä syntyi Lahja vuonna 1910, sitten Helli, Ensio, Harras, Meeri ja kuopus Sulo vuonna 1924. Heistä kaksi kuoli nuorena: Ensio menehtyi yhden vuoden ikäisenä ja Helli kymmenen vuoden ikäisenä.

*Tiurinsaarelta Konsta Hurttenin talo 1937.
Kuva A. F. Aalberg, Kymenlaakson museo, yleiskokoelma.*

Perhe rakensi Tiurinsaarelle myös oman talon, johon vedettiin sähkö- ja puhelinlinjat. Puhelinlinjan asennus oli tuohon aikaan harvinaista. Perhe viihtyikin Tiurinsaarella hyvin. Saarella oli asukkaita noin 600, ja se oli varsin vireä paikka. Siellä oli kaksi laivalaituria.

Savulaatikoiden ja talvikalastuksen tuulensuojan valmistusta Museovirasto.

Kuva A.F. Aalberg 1930–1939

Kalastus oli Koiviston pääelinkeino, ja Tiurinsaarella oli eniten ammattikalastajia koko Koiviston alueella. Saarella oli myös oma kalasavustamo. Koivistolaiset olivatkin taitavia verkko- ja nuottakalastajia. Koiviston rannoilta saatiin runsaita kalasaaliita. Punalihainen hauki oli tuolloin suurta herkkua. Kesällä kalastettiin verkoilla ja rysillä, ja kalastusta harjoitettiin myös talvella. Saarella toimi kymmenen nuottakuntaa, jotka harjoittivat talvikalastusta. Koiviston ulkosaaristossa kalastettiin verkoilla ja vetonuotilla. Kalastusreissut kestivät talvella jopa viikon tai kaksi. Pitempiä kalamatkoja tehtiin myös Laatokalle ja Ääni-selle, mistä saatiin paljon lohta ja muuta kalaa. Myös muikkua ja nors-sia saatiin runsaasti. Norssi myytiin sitten tuplahinnalla Pietarin alueel-le. Norssi olikin hyvin kysyttyä Pietarin ravintoloissa ja ruokakaupoissa. Suomalaiset eivät kuitenkaan osanneet arvostaa norssia ruokakalana.

Tiurinsaari, kalaisat verkot 1926.

Kuva T. H. Järvi, Museovirasto, kansatieteen kuvakokoelma.

Eeva Stiina oli myös taitava verkonparantaja, jonka apua Koiviston kalastajat tarvitsivat useasti. Työ vaati hyviä käsivoimia, kärsivällisyyttä ja aikaa. Verkot rikkoutuivat usein suurten kalansaaliitten takia tai sitten myrsky rikkoi verkot. Kalastajat osasivat kyllä arvostaa verkonparantajien ammattitaitoa, koska heitä oli Koivistolla hyvin harvassa.

Elämä jatkuikin Torkkelin talossa Tiurinsaarella tutun rauhallisesti vuosia, kunnes sitten kolmas joulukuuta 1935 Eeva Stiinan mies Aukusti lähti aamulla potkukelkalla järven jäälle hoitamaan kylälle liikeasioita. Jonkin ajan kuluttua pimeältä jäältä kuului avunhuutoja, mutta Aukustia ei enää koskaan löydetty. Tapaus jäikin ikuiseksi arvoitukseksi. Koiviston salmelta kyllä löydettiin myöhemmin miehen ruumis, mutta tuntomerkit eivät sopineet Aukustiin. Samana vuonna kuoli myös Eeva Stiinan isä Anton

Kirjoittaja asui koko lapsuutensa Kotkansaarella. Kotkan kulttuurihistoria on pitkä ja vaikuttava, ja sen asukkaiden elämä on perustunut aina mereen ja sen tuomaan toimeentuloon. Näissä muistelmissa tutustumme myös Kotkansaaren kulttuuriin ja sen historiaan. Suvun vaiheet ja karjalaisten kohtalot nivoutuvat toisiinsa, ja karjalaisten evakkotaipaleesta on kerrottu sukukokemusten myötä. Suomen historian tunnetut tapahtumat saavat näin uutta ja jännittävää viitekehystä.

Leipomoalalle nuorena lähtenyt kirjoittaja oli myös ay-aktiivi ja työsuojeluvaikuttaja. Siinä asemassa hänet tunnettiin pyrkimyksestään kehittää erillisin aloittein ergonomiaa ja työssä jaksamista. Myös Vantaan kirkollisessa yhteisössä hän toimi aktiivisesti Hakunilan seurakuntaneuvostossa sekä satunnaisesti Vantaan kirkkovaltuustossa. Lisäksi hän toimi kirkon vapaaehtoistyössä ikäihmisten auttajana ja tukena kotona ja hoitolaitoksissa.

Kirjoittajalla on ollut elämässään aina tarve auttaa ja tukea lapsia ja heidän perheitään. Siksi hän hakeutui aikoinaan vapaaehtoiseksi SOS-Lapsikylään ”mummun ja vaarin tuvan” toimintaan. Tämän työn hän on kokenut elämässään erittäin tärkeäksi. Ehkä tämä auttamisen tarve on tullut kirjoittajalle juuri karjalaisuuden perintönä, jossa kaikista pidettiin hyvää huolta.

BoD

9 789528 010135